

Lausunto

20.3.2025

VN/2628/2025

VN/2628/2025-OKM-11

Jakelussa mainituille

HE 13/2025 Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Sivistysvaliokunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa valtion aluehallintouudistusta koskevasta lainsäädännöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tuo lausuntonaan esiin seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, aluehallintovirastot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) ympäristöasioiden vastuualueen tarkoituksenmukaisia lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä kootaan uuteen valtakunnalliseen **Lupa- ja valvontavirastoon (LVV)**. Lisäksi ehdotetaan, että nykyisten 15 ELY-keskuksen pohjalta muodostettaisiin 10 alueellista **elinvoimakeskusta (EVK)**.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion aluehallintouudistukseen liittyviä muita lakeja, joihin tehdään ennen kaikkea virastouudistuksesta johtuvat tekniset korjaukset.

Laki aluehallintovirastoista, laki Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastosta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista kumottaisiin.

Virastouudistu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla

Virastouudistus koskee sekä aluehallintovirastoja että ELY-keskuksia ja niissä hoidettavia tehtäviä. Lisäksi uudistus koskee varhaiskasvatuksen osalta Valviraa. Aluehallintovirastot hoitavat opetus- ja kulttuuritoimen toimialueella (OKT) opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä, jotka liittyvät opetukseen ja varhaiskasvatukseen sekä kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimeen. Opetustoimen tehtäviin kuuluvat mm. varhaiskasvatuksen valvonta, oppilaiden ja opiskelijoiden oikeusturvan toteutumisen kannalta tärkeät opetustoimen kantelujen ja oikaisuvaatimusten käsittely sekä erivapauden myöntäminen rehtorina ja opettajana toimimiseen. Aluehallintovirastojen kirjastotoimessa avit edistävät yleisten kirjastojen toimintaa, jotta niille asetetut tavoitteet, esimerkiksi väestön yhdenvertaiset mahdollisuudet sivistykseen ja kulttuuriin toteutuisivat. Aluehallintovirastojen liikuntatoimi edistää väestön liikunnallista elämäntapaa ja hyvinvointia sekä työ- ja toimintakykyä ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa. Aluehallintoviraston nuorisotoimen tehtävänä on kehittää nuorisotyötä ja toteuttaa valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan tavoitteita. Aluehallintovirastot tekevät myös peruspalvelujen arviointia.

ELY-keskusten tehtäviä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla ovat jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksista annetun lain 7 §:ssä säädetty yhteistyövelvollisuus Opetushallituksen kanssa. Lisäksi ELY-keskuksilla on keskeinen rooli elinikäisen ohjauksen (ELO) alueidensa ohjaustyön kehittämisen koordinaatiossa. ELY-keskukset hoitavat myös EU-rakennerahastojen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

toimeenpanotehtäviä OKM:n hallinnonalan osalta osana aluekehittämis- ja rakennerrahastolain (756/2021) säätelyä. Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 4 §:n mukaan ELY:t hoitavat kulttuurin ja taiteen edistämisen tehtäviä alueilla niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Virastouudistus on opetus- ja kulttuuriministeriön kannalta kuitenkin selkeä, koska kaikki edellä kuvatut aluehallintovirastojen tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi sellaisenaan uuteen perustettavaan Lupa- ja valvontavirastoon. Vastaavasti kaikki ELY:jen tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi elinvoimakkeuksille. Tehtäviä koskeviin substanssilakeihin esitetään tehtäväksi lähinnä vain virastouudistuksesta aiheutuvat tekniset korjaukset.

Lupa- ja valvontavirastolla olisi toimipaikka 18 paikkakunnalla Suomessa. Käytännössä siten nykyiset aluehallintovirastojen toimipaikat säilyisivät, joten alueellinen osaaminen ja läsnäolo jatkuu. Samoin kaikki nykyiset OKT-toimialan virkamiehet siirtyvät virkoiheen ja virkasuhteineen tehtäviensä mukana Lupa- ja valvontaviraston varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin (VKK) osaston virkamieheksi, mikä myös osaltaan turvaa osaamisen jatkuvuuden uudessa virastossa. Henkilöstöä ei virastouudistuksen seurauksena vähennetä. Viraston ja virkamiesten valtakunnallinen toimivalta antaa kuitenkin mahdollisuuden vahvistaa ja yhdenmukaistaa lupa- ja valvontakäytänteitä alueesta riippumatta koko maan tasolla.

Eniten muutoksia esityksellä on varhaiskasvatuksen ohjaukseen ja valvontaan. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ohjaus- ja valvontajärjestelmä on kolmiportainen, koska siihen osallistuvat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, aluehallintovirastot ja kunnat. Koska virastouudistuksessa Valvira ja aluehallintovirastot yhdistyvät samaksi virastoksi, muuttuu varhaiskasvatuksen ohjaus ja valvontajärjestelmä kaksiportaiseksi (Lupa- ja valvontavirastot ja kunnat). Tällä ei kuitenkaan ole käytännössä suurta merkitystä, koska Valviralla ollut osaaminen kuitenkin säilyy uudessa Lupa- ja valvontavirastossa.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen virastouudistusta voidaan OKM:n hallinnonalalla pitää selkeänä ja toimintojen jatkuvuuden hyvin turvaavana. Valtakunnallisessa virastossa asioiden käsittelyä voidaan organisoida nykyistä joustavammin, jolloin esimerkiksi joidenkin asioiden ruuhkautuessa toisaalla, niitä voidaan joustavasti siirtää käsiteltäväksi viraston toiseen toimipaikkaan. Myös laintulkinnan voidaan olettaa yhtenäistyvän valtakunnallisessa virastossa, mikä on kansalaisten oikeusturvan kannalta hyvin keskeistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että uudistus valmisteltu hyvässä yhteistyössä eri ministeriöiden ja aluehallinnon kanssa. Ministeriö pitää tärkeänä, että uudet virastot pääsevät aloittamaan heti vuoden 2026. Toivottavaa olisi, että virastolakeihin sisältyviä siirtymäsäännöksiä ei tarvitsisi ottaa käyttöön.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää myös tärkeänä uusien virastojen toimeenpanoa, jotta uudistukselle asetetut tavoitteet saavutetaan. Osana toimeenpanoa tällä hetkellä käynnissä on VN-ohjauksen valmistelu yleishallinnollisen ja substanssiohjauksen yhteistyönä ministeriöiden kesken. Tämän valmistelun myötä varmistetaan tehokkaat ja sujuvat ohjauskäytänteet. Ministeriöyhteistyön tärkeyden ohella yhteistyö uusien virastojen sisällä, niiden välillä sekä toimijoiden kesken alueitasolla painottuu. Uudet virastot käynnistyvät tilanteessa, missä toimintaympäristömuutokset haastavat toimintaa monin tavoin alueilla, joten jo tästäkin syystä yhteistyö ja toimiminen kokonaisuuden hyväksi ja sen osana painottuu entisestään.

Anne-Marie Brisson

hallitusneuvos

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Liitteet PPT

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Lehikoinen
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Mikaela Nylander